



# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

## Schemat opisu scenariusza zajęć nr 1

Autorka scenariusza: Monika Komisarczyk

II etap edukacyjny. Przedmiot: Język polski

**Tytuł scenariusza/temat lekcji:** W trampkach, sandałach i na obcasach – jak wygląda życie muzułmanek w Polsce i na świecie?

### **Krótki opis scenariusza:**

Celem zajęć o charakterze warsztatowym jest przybliżenie uczniom i uczennicom kultury arabskiej z uwzględnieniem kontekstu religijnego i wskazanie podobieństw oraz różnic pomiędzy ludźmi z naciskiem na wyeksponowanie wniosku, że choć różnimy się od siebie pod różnymi względami, łączy nas podobny system wartości oraz chęć bycia dobrymi ludźmi a wielokulturowość jest wartością pozytywną. Scenariusz składa się z czterech jednostek lekcyjnych. Dwie lekcje mają charakter warsztatowy i stanowią zamkniętą całość, kolejne dwie proponowane są jako dodatkowe zajęcia doskonalące umiejętność czytania i słuchania ze zrozumieniem, umiejętność stawiania pytań, a także pracę z użyciem słowników i innych źródeł wiedzy. Zadania powstały na podstawie recenzji komiksu „Ms Marvel” i filmowego wystąpienia na TED.

### **Czas trwania:**

Pierwsza część zajęć to 90-minutowa całość, która ma charakter warsztatowy. Dwie pozostałe lekcje są osobnymi jednostkami, po 45 minut każda. Łączą je cele oraz pytania kluczowe.

### **Pytanie kluczowe:**

Dlaczego ludzie mimo różnic są do siebie podobni?

### **Cele lekcji:**

- poznasz sytuację muzułmanek w różnych częściach świata;
- dowiesz się, jakimi wartościami kierują się bohaterki wywiadów;
- wzbogacisz swoje słownictwo i wiedzę o świecie.

### **Związek z podstawą programową:**

Język polski II etap edukacji: I: 1.1,2,3,4,7; II: 2-6, III:2,4,5,6; IV: 1,2,3,6;

### **Metody:**

Praca z wywiadem, burza mózgów, dyskusja, praca ze słownikami i innymi źródłami informacji, rozmowa nauczająca

### **Środki dydaktyczne i materiały:**

Załączniki do wydrukowania (nr 1-4), telefon z opcją nagrywania lub dyktafon, opcjonalnie mapa świata

**Formy pracy:** praca indywidualna, praca w parach, praca zespołowa



# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

## Przebieg zajęć:

### Wprowadzenie

1. Rozdaj uczenicom i uczniom kwestionariusze z pytaniami (załącznik nr 1) i poproś o odpowiedzi w zeszytach. (10 minut)
2. Zaproś uczennice i uczniów do rozmowy w parach o swoich odpowiedziach, pilnuj czasu: każda osoba z pary ma do dyspozycji dwie minuty.( 4 minuty)
3. Następnie na podstawie udzielonych odpowiedzi i analizy wypowiedzi swoich rozmówców w parach uczennice i uczniowie tworzą wspólnie wniosek i zapisują go w zeszytach: (np. *Jesteśmy różni, mamy inne marzenia, przygody z dzieciństwa, ale podobne ...*) W razie trudności ukierunkuj pytaniami podsumowanie tego zadania, wprowadź elementy nauczające rozmowy . ( 3 minuty)

### Praca właściwa

4. Odczytaj uczenicom i uczniom cele lekcji i przejdź do drugiego ćwiczenia. (1 minuta)
5. Do jego wykonania zaproś całą klasę. Ćwiczenie polega na wspólnym budowaniu wymyślonej historii kobiety wyznania muzułmańskiego. Każda osoba w kręgu może dopowiedzieć jedno zdanie do poprzedniego. Stańcie w kręgu i rzucajcie do siebie piłeczką lub przekazujcie sobie rozwijający się motek włóczki (co metaforycznie tka naszą klasową opowieść). Jako osoba prowadząca rozpocznij ćwiczenie, podając pierwsze zdanie. Uprzedź klasę, że będziesz nagrywać historię, by potem wspólnie ją odsłuchać.
6. Zaczynij opowieść: *Jestem Karima, mam 35 lat i jestem muzułmanką*. Przekaż piłeczkę lub rozwijający się motek kolejnej osobie z kręgu. Każde dziecko buduje jedno zdanie i podaje piłeczkę/motek dalej. (12 minut)
7. Odsłuchajcie wspólnie nagranie (10 minut)
8. Podziękuj za udział w zadaniu. Powiedz, że uczennice i uczniowie dowiedzą się, co naprawdę odpowiedziały w kwestionariuszu Karima.

### Druga lekcja, najlepiej bezpośrednio po pierwszej

## Przebieg zajęć:

1. Rozdaj młodzieży kwestionariusze Karimy (załącznik nr 2) i Miry(załącznik nr 3). Poproś dwie osoby, by głośno odczytały (z podziałem na role) kwestionariusz Karimy, i kolejne dwie kwestionariusz Miry. Celem tego ćwiczenia jest uświadomienie uczniom i uczenicom, że odpowiedzi mogą się różnić w zależności np. od wieku respondentek/respondentów czy stopnia ich otwartości na świat. (8 minut)
2. Porozmawiajcie krótko w klasie na temat odpowiedzi udzielonej przez obie kobiety. Warto zwrócić uwagę na zasady, jakimi kieruje się w życiu Karima, czy mamy również motto, myśl przewodnią. Zapytaj młodzież, czy zastanawiała się nad tym kiedykolwiek . (3 minuty)

### Praca właściwa

3. Rozdaj klasie fragment wywiadu z Aleksandrą Chrobak, autorką książki „Beduinki na Instagramie” (załącznik nr 4) i poproś o przeczytanie tekstu. (7 minut)



## ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

4. Pokaż na mapie świata Zjednoczone Emiraty Arabskie lub wyświetl mapę na ekranie.
5. Porozmawiajcie o tym, czego uczennice i uczniowie dowiedzieli się o życiu muzułmanek w ZEA, przedstawionych z perspektywy autorki książki, która udzieliła wywiadu Ewie Rogali. Podkreśl, że to indywidualny punkt widzenia. Warto przy okazji uświadomić młodzieży potrzebę sięgania do różnych źródeł w celu uzyskania pełniejszego obrazu o ludziach czy krajach, w których żyją. Materiał ten warto wykorzystać również przy innej okazji jako interesujący warsztatowo. Może służyć do ćwiczenia np. wzorcowej konstrukcji pytań w wywiadzie na kółku dziennikarskim. (5 minut)
6. Zaproponuj, by korzystając z dostępnych słowników, chętne osoby wyjaśniły niezrozumiałe dla nich słowa i przekazały ich znaczenie reszcie klasy (np. Beduinka, nikab, abaja, eksces, dysonans itp.). Następnie przejdź do podsumowania zajęć (5 minut).

### Podsumowanie

7. Odwołaj się do pytania kluczowego. Spuentuj zajęcia ćwiczeniem polegającym na dopisaniu do pierwszych liter wyrazów "KOBIEȚA W ISLAMIE" napisanych w pionie na tablicy cech kobiet w świecie muzułmańskim na podstawie źródeł, z jakimi uczniowie i uczennice pracowali na zajęciach. (proponowane odpowiedzi, np. komunikatywność, otwartość, optymizm, bliskość, identyfikacja z kulturą, empatia, tolerancja, taktowność, akceptacja, wierność, wyrozumiałość, introwertyczne, impulsywne, inspirujące, inteligentne, atrakcyjne, wesołe, emocjonalne, energiczne itp.) Możesz to ćwiczenie urozmaicić neurodydaktycznie i zaznaczyć, że podawać można tylko cechy w przymiotnikach i rzeczownikach, rozróżniając je kolorystycznie.
8. Po wypisaniu cech na tablicy, spytaj, czy są one przynależne tylko kobietom ze świata muzułmańskiego, czy też wszystkim innym ludziom z różnych krajów? (15 minut)

### Zadanie domowe:

9. Na zakończenie lekcji zadaj pracę domową polegającą na przygotowaniu informacji na temat komiksu jako gatunku i wypisaniu kilku własnych propozycji ulubionych tytułów i autorów/ek tego gatunku.



# ROZMAWIAMY O UCHODŹCACH

## Schemat opisu scenariusza zajęć nr 2

Autorka scenariusza: Monika Komisarczyk

II etap edukacyjny. Przedmiot: Język polski

**Tytuł scenariusza/temat lekcji:** W trampkach, sandałach i na obcasach – wizerunek muzułmanek w mediach cz. 1

Krótki opis scenariusza:

Celem lekcji jest przybliżenie uczniom i uczennicom kultury arabskiej z uwzględnieniem kontekstu religijnego, przedstawienie wizerunku muzułmanek w komiksie, by znaleźć pomiędzy ludźmi z różnych krajów i środowisk różnice i podobieństwa.

**Czas trwania:** 45 minut

### Pytania kluczowe:

Dlaczego wielokulturowość jest wartością? Dlaczego warto poznawać ludzi o odmiennym światopoglądzie?

### Cele lekcji:

- Poznasz sytuację muzułmanek w różnych częściach świata
- Dowiesz się, jakimi wartościami kierują się bohaterki komiksu oraz wystąpien na konferencji TED
- Wymienisz i wskażesz cechy recenzji i komiksu  
Wzbogacisz swoje słownictwo i wiedzę o świecie

### Związek z podstawą programową:

Język polski II etap edukacji: I: 1.1,2,3,4,7; II: 2-6, III:2,4,5,6; IV: 1,2,3,6;

### Metody:

Praca z filmem, z recenzją, z komiksem, burza mózgów, dyskusja, praca ze słownikami i innymi źródłami informacji, rozmowa nauczająca

### Środki dydaktyczne i materiały:

Załączniki do wydrukowania (załącznik nr 5), ekran i komputer z dostępem do Internetu/ tablica interaktywna, telefony komórkowe lub inne urządzenia elektroniczne z dostępem do Internetu, opcjonalnie mapa świata

**Formy pracy:** praca indywidualna, praca w parach, praca zespołowa

### Przebieg zajęć

#### Wprowadzenie

1. Na początku lekcji przedstaw cele lekcji oraz pytania kluczowe. (1 minuta)
2. Poproś chętne osoby o zdefiniowanie własnymi słowami komiksu jako gatunku i podzielenie się z klasą swoimi ulubionymi tytułami i autorami znanych im komiksów. Warto mieć w pogotowiu własne propozycje, zwłaszcza o superbohaterach/kach: Conanie, Amazonkach, Asterixie, Kajku i Kokoszu, Avengersach czy Spidermanie, Kapitanie Klossie itp. (5 minut)



# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

## Praca właściwa

3. Zanim rozdasz młodzieży załącznik nr 5, opowiedz o zadaniu. Autorem recenzji o muzulmańskiej nastolatce, która jest bohaterką poczytnego komiksu, jest Marcin Tomaszewski, autor blogu *Lektura obowiązkowa*. Przedstawia na nim własne propozycje z wielu dziedzin kultury, zachęcając do ich obejrzenia, przeczytania czy posłuchania. Poproś, by młodzież skorzystała z dostępu do sieci w swoich telefonach i znalazła komiks „Ms Marvel w sieci”. Następnie rozdaj załącznik nr 5 i poproś o intensywną pracę w parach/ trójkach/ czwórkach nad zadaniami do recenzji komiksu (w zależności od tempa pracy klasy oraz jej poziomu; można również rozdzielić zadania na grupki). (20 minut)
4. Porozmawiajcie na forum klasy o udzielonych odpowiedziach, nie zapomnij o powrocie do pytania kluczowego lekcji. (14 minut)

## Podsumowanie

5. Zwróć uwagę młodzieży na kulturotwórczą rolę komiksu oraz jego przesłanie dla nastolatków i nastolatek. Zadaj pracę domową: Napisz w 10 zdaniach, jak rozumiesz słowa głównej bohaterki komiksu „Ms Marvel”: **Bycie kimś innym nie jest wyzwalające. Jest wyczerpujące. – Kamala Khan?** (5 minut)

## Lekcja czwarta

Autorka scenariusza: Monika Komisarczyk

II etap edukacyjny. Przedmiot: Język polski

**Tytuł scenariusza/temat lekcji:** W trampkach, sandałach i na obcasach – wizerunek muzulmanek w mediach\_ cz. 2

Krótki opis scenariusza:

Celem lekcji jest przybliżenie uczennicom i uczniom kultury arabskiej z uwzględnieniem kontekstu religijnego, przedstawienie wizerunku muzulmanek w filmiku z TED oraz znalezienie pomiędzy ludźmi z różnych krajów i środowisk różnic i podobieństw.

**Czas trwania:**

Lekcja trwa 45 minut.

### Pytania kluczowe:

Dlaczego wielokulturowość jest wartością? Dlaczego warto poznawać ludzi o odmiennym światopoglądzie?

### Cele lekcji:

- poznasz sytuację muzulmanek w różnych częściach świata;
- dowiesz się, jakimi wartościami kierują się bohaterki komiksu oraz wystąpien na konferencji TED;
- udoskonalisz umiejętność stawiania pytań;
- wzbogacisz swoje słownictwo i wiedzę o świecie.

### Związek z podstawą programową:

Język polski II etap edukacji: I: 1.1,2,3,4,7; II: 2-6, III:2,4,5,6; IV: 1,2,3,6;

### Metody:



# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

Praca z filmem, z recenzją, burza mózgów, dyskusja, praca ze słownikami i innymi źródłami informacji, rozmowa nauczająca

## Środki dydaktyczne i materiały:

Załączniki do wydrukowania (nr 6 i 7), ekran i komputer z dostępem do Internetu/ tablica interaktywna, opcjonalnie mapa świata

**Formy pracy:** praca indywidualna, praca w parach, praca zespołowa

## Przebieg zajęć

### Wprowadzenie

1. Lekcję rozpocznij podaniem pytania kluczowego oraz zapoznaniem uczennic i uczniów z celami zajęć. Dodaj, że to kolejna lekcja na temat obrazu muzułmanek w kulturze. (1 minuta)
2. Powiedz młodzieży, że włączysz film, który jest kilkunastominutowym wystąpieniem podczas TED-u pt.: Co moja religia mówi o kobietach? Poproś o pracę w parach. Rozdaj materiał (załącznik nr 6) i poproś, by przed projekcją pary zapoznały się z pytaniami do filmiku i starały się w jego trakcie udzielać odpowiedzi. (14 minut)  
[https://www.ted.com/talks/ala\\_murabit\\_what\\_my\\_religion\\_really\\_says\\_about\\_women?language=pl](https://www.ted.com/talks/ala_murabit_what_my_religion_really_says_about_women?language=pl)

### Praca właściwa

3. Po projekcji poproś chętne osoby o przeczytanie na głos swoich odpowiedzi. (8 minut)
4. Następnie rozdaj uczennicom i uczniom kolejny materiał (załącznik\_ nr 7) i poproś o... zmianę myślenia, czyli tym razem o to, by skupili się na tworzeniu kilku pytań do tekstu, a nie na odpowiadaniu. Zaproponuj, by pary połączyły się w czwórki w celu zintensyfikowania pracy. Rozstrzygnij w zależności od czasu i poziomu grupy, ile pytań powinna utworzyć każda grupa. Nie w ilości rzecz, lecz w ich prawidłowej budowie, o czym krótko przeczytać można we wstępie do załącznika nr 7. Przeczytajcie głośno polecenie z załącznika, wyjaśnij ewentualne wątpliwości (15 minut)

### Podsumowanie

5. Poproś, by chętne osoby podzieliły się z resztą klasy swoimi propozycjami pytań. Zwróć uwagę na ich prawidłową konstrukcję. (5 minut)
6. Podziękuj młodzieży za sprawną pracę i poproś, by odpowiedziała na pytanie kluczowe. (1 minuta)

### Zadanie domowe:

Znajdź w Internecie więcej informacji o Kamali Khan, muzułmańskiej herosce ze świata popkultury

### Źródła:

### Dla osób zainteresowanych pogłębianiem tematyki

[https://www.ted.com/talks/yassmin\\_abdel\\_magied\\_what\\_does\\_my\\_headscarf\\_mean\\_to\\_you?language=pl](https://www.ted.com/talks/yassmin_abdel_magied_what_does_my_headscarf_mean_to_you?language=pl) wystąpienie Yassmin Abdel - Magied na temat stereotypów i wynikających z nich błędnych wyobrażeń o muzułmankach  
<http://religia.wiara.pl/doc/472173.Kobieta-w-islamie>



# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

<https://www2.memri.org/polish/> organizacja non profit badająca Bliski Wschód poprzez media tego regionu

Joanna Kusy „Zwyczajne pakistańskie życie”

Aleksandra Chrobak „Beduinki na Instagramie. Moje życie w Emiratach”

Wywiad z Aleksandrą Chrobak: <http://wiadomosci.onet.pl/kiosk/jak-banka-mydlana/y9nsk>

Karima Kanjo Katkhada:

[http://www.biblioteki.org/aktualnosci0/Podrozujaca\\_tesknota\\_Syria\\_mozaika\\_Wschodu\\_nagranie\\_webinarium\\_z\\_27\\_kwietnia\\_2016-r.0.html](http://www.biblioteki.org/aktualnosci0/Podrozujaca_tesknota_Syria_mozaika_Wschodu_nagranie_webinarium_z_27_kwietnia_2016-r.0.html)

## **Załącznik nr 1: Ankieta dla młodzieży, autorstwa Moniki Komisarczyk**

Zapoznaj się z pytaniami i udziel odpowiedzi na podstawie własnych doświadczeń.

1. W co się lubiłaś/lubiłeś bawić jako mała dziewczynka/mały chłopiec?
2. Kim chcesz zostać, gdy dorośniesz?
3. Jak ma na imię Twoja najlepsza przyjaciółka/ Twój przyjaciel?
4. Jak spędzasz wolny czas?
5. Czym się interesujesz?
6. O czym marzysz?
7. Możesz sobie przypomnieć i opowiedzieć jakąś przygodę z dzieciństwa?
8. Jak się czujesz jako muzułmanka w Polsce? (tylko dla osób o tym wyznaniu)
9. Czy wiara jest dla Ciebie ważna? Dlaczego?
10. Jakim mottem kierujesz się w życiu?
11. Jakie buty nosisz najchętniej?

## **Załącznik nr 2: Wywiad z Karimą Kanjo przeprowadzony przez Monikę Komisarczyk w ramach projektu CEO “Rozmawiajmy o uchodźcach”**

Karima Kanjo Katkhada jest edukatorką kulturową, tłumaczką, ma blisko 40 lat, męża i dwoje dzieci. Urodziła się w Aleppo. Jej mama jest Polką, tata Syryjczykiem. Od trzech lat mieszka w Polsce, do której przyjechała na wakacje, odwiedzić rodzinę swojej mamy i została ze względu na toczącą się w Syrii wojnę. Współtworzy Ferment – Kuchnię Wędrującą, współpracuje m. in. z Centrum Edukacji Obywatelskiej w Warszawie.

Więcej informacji o Karimie i jej pracy na rzecz zbliżenia polsko-syryjskiego znajdziesz w webinarium "Podróżująca tęsknota: Syria – mozaika Wschodu": <https://www.youtube.com/watch?v=FsjL0gKTA>, oraz w artykule "Ciekawi świata — relacja ze spotkania z Karimą Kanjo" <http://mbpgorlice.info/new/art,904,ciekawi-swiata-relacja-ze-spotkania-z-karima-kanjo>.



# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

## **Monika Komisarczyk: W co lubiłaś się bawić jako mała dziewczynka?**

*Karima Kanjo: Lubiłam się bawić w karty, lubiłam się bawić w chowanego z koleżankami, grałam w syryjskie gry planszowe.*

## **MK: Kim chciałaś zostać jako mała dziewczynka?**

*KK: Chciałam być nauczycielką, po prostu uczyć innych. Nie miałam sprecyzowanego przedmiotu, którego chciałam nauczać. Moim marzeniem było po prostu przekazywać wiedzę innym, niekoniecznie dzieciom. Ukończyłam studia informatyczne, uczyłam obsługi programu Office głównie osoby starsze, umiem dotrzeć do nich. Z dziećmi też miałam dobry kontakt, prowadziłam w Aleppo dla różnych grup dzieci przez dwa lata kurs z obsługi komputera.*

## **MK: Jak ma na imię Twoja najlepsza przyjaciółka/ Twój przyjaciel?**

*KK: Moją najlepszą przyjaciółką była moja o 6 lat starsza kuzynka. Przyjaźnimy się od dzieciństwa, razem się bawiliśmy. Gdy do mnie przyjeżdżała, to pozdrawiałam ją już z daleka tak, że słycać było mnie na całą wieś. Nasza relacja trwa nieprzerwanie aż do dzisiaj, często do siebie dzwonimy, rozmawiamy, niestety się nie spotykamy, bo mieszka obecnie w Syrii. Poza tym z sąsiadkami miałam bardzo bliski kontakt, w szkole też miałam mnóstwo koleżanek. W Polsce również mam przyjaciółki, są to znajomości sprzed wojny w Syrii, przez mamę, która tu mieszkała. Gdy przyjeżdżałam do Polski, do rodziny mamy, to je poznawałam. Były to głównie koleżanki mamy, które mi potem bardzo pomogły, kiedy zostałam w Polsce z powodu bombardowań w Aleppo. Poza mną jest jeszcze wiele koleżanek, które podobnie jak ja mają matkę z Polski, a ojca z Syrii. Mamy ze sobą dobry kontakt, ponieważ znajdujemy się w podobnej sytuacji, dlatego też łatwiej jest nam ze sobą rozmawiać, pomagać sobie nawzajem, rozumieć się, wymieniać się spostrzeżeniami dotyczącymi kultury polskiej i syryjskiej. To jak się żyje jedną nogą w kulturze katolickiej, a jak w muzułmańskiej zrozumie tylko ktoś, kto ma podobne doświadczenie.*

## **MK: Jak spędzasz wolny czas?**

*KK: Lubię spacerować, czasem też sięgam po książkę. Oglądam także filmy, głównie są to filmy amerykańskie, ponieważ w Syrii puszczano je z napisami i każdy rozumiał dialogi. Zdarza mi się obejrzeć również arabskie, rzadko polskie, chyba że ktoś mi jakieś wartościowe poleci. Lubię też gotować, gdy mam czas.*

## **MK: Czym się interesujesz?**

*KK: Moją pasją jest gotowanie. Poza tym lubię tańczyć. Pochodzę z takiego miasta, gdzie jedzenie to podstawa, by wieść dobre życie. By dobrze gotować, trzeba używać przypraw, które są niezwykle istotne, pigw, bakłażanów, pietruszki, jagnięciny, granatów, sera koziego. Kuchnia syryjska jest bardziej bogata, bo rośnie u nas dużo warzyw i owoców.*

## **MK: O czym marzysz?**

*KK: Marzę o spokoju ducha. Tęsknię za Syrią, marzę o powrocie do kraju. Jednocześnie żyjemy w trudnych czasach, dużo pracuję i jest mi na co dzień trudno o cokolwiek marzyć.*





# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

**MK: Możesz sobie przypomnieć i opowiedzieć jakąś przygodę z dzieciństwa?**

**KK:** *Pamiętam, że jak byłam mała to chodziłam z tatą na oliwki, pokazywał, jak je należy zbierać. W lecie zbierał morele, czereśnie, wiśnie. Bardzo lubiłam jeździć na osła. Jak byłam mała, to wsadzali mnie na osła, który znał drogę do domu, oni szli piechotą, a ja jechałam na osła. Przebywałam w ten sposób ponad dziesięć kilometrów. Bywaliśmy w sadach oliwkowych co piętnaście dni, więc często mogłam jeździć na tym zwierzaku i bardzo go lubiłam.*

**MK: Jak się czujesz jako muzułmanka w Polsce?**

**KK:** *Ponieważ moja mama była katoliczką, a tata był muzułmaninem, to moje przekonania religijne nie są tak radykalne. Nie jestem tak bardzo praktykująca. Czasami się modlę, rzadko, ale modlę się. Chusty na głowie nie noszę, ale nie chodzę w krótkich spódniczkach ani bluzkach na ramiączkach. Nie piję alkoholu, nie jem wieprzowiny. Staram się wychowywać dzieci na swój wzór, ale nie wiem, czy mi się uda.*

**MK: Czy wiara jest dla Ciebie ważna? Dlaczego?**

**KK:** *Tak, chociaż nie przestrzegam zbyt surowo praw.*

**MK: Jakim mottem kierujesz się w życiu?**

**KK:** *Żyć tak, żeby mieć spokojne sumienie przed śmiercią. Chciałabym, żeby Pan Bóg był zadowolony z tego, co zrobiłam w życiu. Chciałabym nie grzeszyć, chodzi mi o to, bym postępowała tak, jak należy. Mam czasami wyrzuty sumienia, że nie mam na coś czasu, żeby wszystko ogarnąć. Darzę szacunkiem rodziców, staram się ich niczym nie urazić, tak zresztą nakazuje nasza religia. Mówi się, że jeśli się tak nie postępuje, to w dalszym życiu nie powodzi się człowiekowi.*

**MK: Jak się czujesz jako kobieta - muzułmanka w Polsce?**

**KK:** *Jako człowiek mam dużo obowiązków. W Syrii byłam ważniejsza, bo tam miałam więcej czasu dla siebie. W Polsce jestem zabiegana, praca, praca w domu, poza domem. Tu nie ma takiego szacunku do kobiet, traktuje się je jak mężczyzn. W Syrii traktowane są z szacunkiem, nie noszą ciężkich zakupów. Gdy kobieta spowoduje wypadek, to jej wszyscy wybaczą, ma więcej przywilejów. Obecnie pracuję jako tłumaczka, robię cateringi, pomaga mi w tym mąż. Czasami robię warsztaty o mojej kulturze, zajmuję się dziećmi, ale brakuje mi na to wszystko czasu.*



# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

**Załącznik nr 3: Wywiad z Mirą przeprowadzony przez Ziemowita Komisarczyka w ramach projektu CEO "Rozmawiajmy o uchodźcach"**

Mira ma 17 lat. Mieszka we Wrocławiu. Jej mama jest Polką, tata Tunezyjczykiem. Prosi, by nie podawać więcej informacji.

**Ziemowit Komisarczyk: W co lubiłaś się bawić jako mała dziewczynka?**

**Mira:** *Nie miałam ulubionej zabawy, ale szczególnie radość sprawiało mi rysowanie.*

**ZK: Kim chcesz zostać, gdy dorośniesz?**

**Mira:** *Nie wiem, kto to wie w takim młodym wieku?*

**ZK: Jak ma na imię Twoja najlepsza przyjaciółka/ Twój przyjaciel**

**Mira:** *Daria.*

**ZK: Jak spędzasz wolny czas?**

**Mira:** *Nie posiadam wolnego czasu, z którym mogłabym cokolwiek szczególnego zrobić. Kiedyś rysowałam.*

**ZK: Czym się interesujesz?**

**Mira:** *Internet (memy), język angielski, rysunek.*

**ZK: O czym marzysz?**

**Mira:** *Marzę o szczęśliwym dorosłym życiu.*

**ZK: Możesz sobie przypomnieć i opowiedzieć jakąś przygodę z dzieciństwa?**

**Mira:** *Niestety nie.*

**ZK: Jak się czujesz w Polsce jako muzułmanka?**

**Mira:** *Normalnie. Nie noszę chusty i nie promieniuję swoją innością, więc nie byłam z tego powodu od dłuższego czasu zaczepiana. Jako dziecko nie było to dla mnie czymś specjalnym i nie zauważałam różnicy między mną a resztą dzieci. Prawie wszyscy tego też nie zauważali.*

**ZK: Czy wiara jest dla Ciebie ważna? Dlaczego?**

**Mira:** *Nie jestem w stanie odpowiedzieć na to pytanie.*

**ZK: Jakim mottem kierujesz się w życiu?**

**Mira:** *Nie posiadam motta ani jakiegokolwiek myśli przewodniej. Nigdy nie zastanawiałam się nad czymś takim.*



# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

**Załącznik nr 4:** Wywiad Ewy Rogali z Aleksandrą Chrobak, autorką książki „Beduinki na Instagramie. Moje życie w Emiratach”

**Do księgarń trafił właśnie kolejny dodruk „Beduinek” – czy spodziewałaś się aż takiego zainteresowania?**

**Aleksandra Chrobak:** Aż takiego nie, jestem mile zaskoczona, podobno szykowany jest już czwarty nakład. Cieszę się, że moje historie i gawędy znalazły tylu czytelników.

**Nic dziwnego, że książka się spodobała, to fascynująca podróż przez krainę jak z baśni Tysiąca i jednej nocy. Tyle że twoje bohaterki są kobietami z krwi i kości, poznałaś je i, mam wrażenie, zbliżyłaś się do nich. Czy Emiratkę są rzeczywiście tak otwarte i łatwo zawierają przyjaźnię?**

– Najwspanialsze, najcieplejsze były kobiety w nikabach, czyli te z zasłoniętymi twarzami. A wydawałoby się, że taka zasłona to mur, za który nie wpuszczają nikogo. Nic bardziej mylnego, właśnie najbardziej tradycyjne mieszkanki Emiratów otworzyły się przede mną najbardziej. I była w nich największa ciekawość świata, z którego przybyłam. To właśnie one, w przeciwieństwie do kobiet, które nie noszą nikabów i prowadzą swoje Porsche w szpilkach od Louboutina, mają w sobie najwięcej pokory i prostolinijności. Wychowały po 7-8 dzieci i musiały w życiu wiele poświęcić. [...]

**Piszesz w swojej książce: „Zasłanianie twarzy wydaje się największym poświęceniem, na jakie decydują się zachodnie dziewczyny, wychodząc za muzułmanów (...) Dla Europejki nikab jest radykalnym krokiem, symbolem bezkompromisowej postawy religijnej. Dla lokalnych kobiet to najczęściej nie tyle wybór, ile druga natura”. Czy zasłona na twarzy nie jest jednak dużym ograniczeniem wolności?**

Granice wolności wyznacza tam rodzina i mąż. Kobieta, wchodząc do rodziny męża, przyjmuje wszystkie zasady i żyje w zgodzie z nimi. Jednak nie znaczy to, że rezygnuje z siebie całkowicie, że automatycznie zamyka się przed światem. Zasłona utrudnia, ale nie uniemożliwia wyrażania siebie. Poznałam wiele dziewczyn, które mimo nikabu potrafiły wyglądać stylowo, a nawet zalotnie. Nikab nie eliminuje kobiecego seksapilu. Oczywiście, możliwości są ograniczone, ale też ich pomysłowość jest wielka. Mają piękny makijaż oczu, pomalowane paznokcie, widoczne są też dodatki, których nie zasłania tradycyjna abaja. Do tego przemyślana fryzura, czasem ekstrawagancka blond grzywka wystająca spod chusty. Dziewczyny potrafią w zależności od zainteresowań nosić do czarnej abaji żarówki adidasy albo buty z ćwiekami, czasem obcisłe jeansy rurki, które opinają zgrabne nogi widoczne w rozpiętej u dołu czarnej szaty. Oczywiście, presja środowiska wobec kobiet w nikabach jest ogromna, większa niż dla dziewczyny, która nie zakrywa twarzy, bo przede wszystkim powinny wzbudzać szacunek, więc modowe ekscesy nie są zawsze dobrze widziane.

**Ale nie wszystkie Emiratkę, które poznałaś, zasłaniały twarze. Czyli jednak ich podejście do tradycji bywa różne.**

Spotkałam dziewczyny, które nosiły europejskie stroje, nawet dresy, ale zwykle były z mieszanych małżeństw. I najczęściej mieszkały w Dubaju. Właśnie w progresywnym Dubaju księżniczki fotografują się w rozpuszczonych lokach. W Emiratach nie ma nakazu noszenia



# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

chusty. Istnieje spory dysonans między wielkomięskimi elegantkami prowadzącymi sportowe samochody w chuście jak listek figowy ledwo trzymającej się na burzy loków, a dziewczynami z prowincji, które nie wychodzą z domu bez męskiego opiekuna. Tych drugich jest w Emiratach większość. Presja rodziny jest tak duża, że kobiety zwykle podporządkowują się i noszą tradycyjne muzułmańskie stroje. Minimum to abaja i chusta, reszta zależy od tego, jak bardzo tradycyjna jest rodzina.

## **Jakie jeszcze ograniczenia związane są z życiem w Emiratach?**

To, co my odbieramy jako ograniczenia, dla tamtejszych kobiet jest czymś naturalnym, one się na to nie skarżą. Co dla nas jest kontrolą, tam jest odbierane jako opieka i szanowanie autorytetu męża, którego się nie kwestionuje. Tradycyjne panie chwalą sobie uregulowane życie: siedzenie w domu, dzieci, pomoc domową, wieczorki hennowe, wesela (oczywiście w towarzystwie innych pań). Mąż albo ojciec wozi je gdzie trzeba, nie płacą rachunków, nie zajmują się naprawą samochodu, nie muszą pracować, uczestniczyć w wyścigu szczurów. Takie życie może podobać się nawet niektórym kobietom z Zachodu. Ale bywają też przypadki ekstremalnego podporządkowania, ubezwłasnowolnienia, gdy np. kobieta nie może sama siedzieć w poczekalni u lekarza, gdy mąż nie odstępował jej na krok, kiedy ma zastonięte całe ciało, tak by nikt obcy nie mógł na nią spojrzeć. To zdarza się w najbardziej tradycyjnych rodzinach. Na szczęście to odosobnione przypadki. W Emiratach kobiety mają najwięcej wolności, uniezależniły się ekonomicznie, mają otwarty dostęp do edukacji, dużo zmieniło się też – na korzyść kobiet – w sprawach spadkowych. Emiratkę emancypują się, nie chcą już być w związkach, które nie dałyby im satysfakcji. Pewnie dlatego wielu Emiraczków na żony wybiera Saudyjki czy Jemenki – one są bardziej uległe, pochodzą z bardziej tradycyjnego świata. [...]

Źródło: <http://www.aleksandrachrobak.com/ksiezniczki-w-zlotych-klatkach-polka-o-zyciu-w-emiratach/#more-1106>



## Załącznik nr 5: „Ms Marvel. Niezwykła” recenzja Marcina Tomaszewskiego

*Chciałam stworzyć historię, w której muzułmańska kobieta jest panią własnego życia.* – G. Willow Wilson

Wiem, że często piszę o superbohaterach. Wiem, że na nich nie kończy się świat komiksu. Jednak są takie tematy, o których po prostu trzeba napisać. Jednym z nich jest religia, a w zasadzie mała (?) rewolucja, jaka dokonała się w świecie superbohaterów wraz z pojawieniem się Kamali Khan. Co w tym takiego wyjątkowego? Ano to, że oto pierwszy raz w historii Marvela muzułmanin ma swój własny komiks. I to nie byle jaki, bo „**Ms. Marvel**”, za którą odpowiada G. Willow Wilson, to komiks, o którym warto wiedzieć nie tylko z powodu religii głównej bohaterki, ale też z powodu jakości, jaką ta seria się charakteryzuje.

### **Zacznijmy jednak od początku**

Kamala Khan nie jest pierwszą bohaterką, która prywatnie jest muzułmanką. Pewnie, jak mówi sama Wilson, gdyby ktoś pomyślał o wydawaniu „Ms. Marvel” dajmy na to 10 czy nawet 15 lat temu, spotkałby się z gwałtownymi reakcjami ze strony osób, które to wyznanie traktują z wrogością i kojarzą z terroryzmem. Na szczęście dla nas i Kamali podjęto decyzję, że pomysł, aby to właśnie ona została nową Ms. Marvel, jest na tyle dobry, że powinna pojawić się seria. Z punktu widzenia historii komiksu amerykańskiego seria bardzo ważna, bo **postać Kamali to prawdziwy combo breaker, jeżeli chodzi o łamanie stereotypów** na temat superbohatera, choć tak po prawdzie wiele postaci przed nią już je łamały. Dlaczego? Ano dlatego: jest zwykłą nastolatką, której nie potrafił radioaktywny pociąg, nie ugryzł jej zmutowany ślimak czy straciła wujka lub psa, co zaważyło na dalszym jej życiu. Owszem, zmieniła się i zyskała moc, ale mimo to została normalną dziewczyną. Ma też problemy charakterystyczne dla osób w swoim wieku. Jest muzułmanką, ale to już wiecie. Jest geekiem, który kocha superbohaterów, co prowadzi do zabawnych wydarzeń. Dojrzewa na naszych oczach. Jest w końcu kobietą, którą napisano z pomysłem.

**Bardzo blisko jej do Petera Parkera z początków jego działalności.** Tego Parkera, którego pokochały miliony nastolatków na całym świecie. Gościa, który - gdy zdejmował maskę - był po prostu Peterem. Uczył się, zakochawał, był smutny, miał wątpliwości. Kamala jest dokładnie taka, ale jej wpływ i znaczenie na komiks są trochę większe. Pewnie w tej chwili pukacie się w głowę. Jak Kamala Khan może mieć większe znaczenie od jednego z najbardziej rozpoznawalnych herosów w historii medium? Powód jest prosty. **Ona reprezentuje zmianę.** Kiedy w 1961 roku Stan Lee i Jack Kirby pokazali światu Fantastyczną Czwórkę, czytelnicy byli zaskoczeni. [...] skupili się na ich prywatnym życiu, a w zasadzie na problemach, z jakimi muszą się borykać po tym, jak zostali obdarzeni mocami. Zaprezentowali nam tarcia wewnątrz drużyny, wątpliwości, ucztowieczyli bogów. Kamala Khan jest twórczym rozwinięciem tej idei. **Symbolem tego, dlaczego komiksy mają znaczenie i dlaczego mają tak wielu odbiorców.** Możemy się sprzeczać, że komiks europejski jest super – bo jest i jedną z moich misji jest pokazanie Wam, że to prawda – ale to ten amerykański wpływa na popkulturę najsilniej.

***Myślę, że gdybym tworzyła Ms. Marvel dziesięć lat temu, wyznanie Kamali byłoby większym problemem niż jest dzisiaj, bo bliżej by było do wydarzeń 9/11, działania muzułmanów były pod większą kontrolą. Teraz, kiedy mamy już pewien dystans do tych wydarzeń – szczególnie młodsze pokolenie, dla których 9/11 to wczesne dzieciństwo – jest***



# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

**potrzeba czytania bardziej złożonych historii. Bycie muzułmanką jest tylko częścią całości, jej podróży.**

[Tak o swoim dziele mówiła sama Wilson](#). Scenarzystka, która sama jest muzułmanką, poszła krok dalej od swoich utytułowanych kolegów. Zwróciła uwagę na to, że nie trzeba się wstydzić swojej religii, że można ją wykorzystać, aby zbudować wokół niej interesującą historię. [...]

## Wymiary

Dobrze napisana postać musi mieć warstwy. Nie może być wyciętą z tektury, jednowymiarową istotą. Kamala jest taką postacią. Największą przyjemność sprawia mi obserwowanie nie tyle tego, jak radzi sobie z mocą – co i tak jest zabawne – ale tego, jak radzi sobie poza byciem Ms. Marvel. Stała się swoją idolką, ale gdy nie walczy ze złem, walczy z problemami, które każdy z nas przeżywał. Sprzecza się z bratem, ma wątpliwości natury religijnej, toczy ciągłą walkę ze swoimi nadopiekuńczymi rodzicami. To jest prawdziwa siła Kamali i to jest mięso, dla którego warto sięgnąć po komiksy, których jest bohaterką.

## **Bycie kimś innym nie jest wyzwajające. Jest wyczerpujące. – Kamala Khan**

Z jednej strony otrzymujemy prawdziwą kopalnię zabawnych sytuacji, a z drugiej pod wieloma z nich kryje się drugie dno. Przede wszystkim napędzane wątpliwościami. Wystarczy wspomnieć wygląd. Poprzednia Ms. Marvel, czyli Carol Danvers, to seksowna blondynka. Kamala podczas swojej pierwszej transformacji zmienia się właśnie w taką atrakcyjną blondynkę, zmienia kolor skóry i w pewnym momencie zaczyna mieć wątpliwości, czy to dobra droga. Czy można jeszcze coś z tym zrobić i **czy na pewno taki wizerunek, to coś, z czym chce się identyfikować**. Podobnych przykładów jest więcej. Wynika to z tego, że Wilson świetnie czuje to, jak powinna prowadzić swoją bohaterkę. W całej jej kreacji nie ma przypadków. Na przykład fakt, że Kamala w wolnych chwilach pisuje fanfiki (opowiadania tworzone nieoficjalnie przez fanów filmu, książki, serialu itp., wykorzystujące postaci i świat z oryginalnego utworu) jest odzwierciedleniem wspólnych cech między byciem mniejszością w jakimś kraju, a byciem geekiem.

W obu wypadkach podstawą jest poszukiwanie ludzi, którzy myślą podobnie jak my w sytuacji, gdy czujemy się wyobcowani, zepchnięci na margines. Tak samo bycie superbohaterem jest związane z potrzebą, aby dostosować do nowej rzeczywistości jednocześnie pamiętając o tym, że odpowiedni strój czy inny dziwny wynalazek nie stanowią rozwiązania każdego problemu. Bardziej chodzi o umiejętność dopasowania się wewnątrz samego siebie. **Pogodzenia się z losem mimo ciągłej walki**. Bo przecież, gdybyśmy wyobrazili sobie, że ktoś z nas nagle z dnia na dzień stanie się kimś innym, zostanie obdarzony jakąś wyjątkową mocą, to efekt będzie taki, że nie będziemy wiedzieć, co z tym zrobić. Będziemy się czuli wyobcowani, zagubieni, będziemy potrzebowali pomocy. Najlepiej podsumowuje to reakcja samej Kamali na nową sytuację, w której **mówi wprost, że nie wie, co ma robić, nie wie, kim ma być**. Choć odpowiedź jest prosta, to jest ona prosta tylko z pozoru.

## **Bądź sobą**

Świat potrzebuje bohaterów. Zarówno tych pewnych siebie, urodzonych do tego, aby dźwigać na swych barkach losy całego świata, jak i tych, którzy dopiero uczą się tego, jak tymi bohaterami być. Tych pierwszych podziwiamy, choć bliżej jest im do wizerunku bogów bez skazy. Z kolei tych drugich obserwujemy z uwagą i w pewnym sensie uczymy się od nich, bo sami podróżujemy i ścieramy się z trudnościami. Stwierdzenie „bądź sobą” jest tak samo



# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

oklepane i często stosowane jak słynne „wszystko będzie dobrze”, jako odpowiedź w sytuacji, gdy nie ma dobrej odpowiedzi. Symptomatyczne jest to, jaką mocą dysponuje Kamala. Umiejętność zmiany wyglądu, wielkości jest w pewnym sensie metaforą potrzeby dopasowania się do środowiska i znalezienia swojego miejsca. Jest wyrazem potrzeby akceptacji, ale musimy sobie zadać pytanie, czy akceptacji za wszelką cenę. Wiadomym przecież jest to, że każdy z nas dojdzie w pewnym momencie do wniosku, że nic nie musi, że może. Nim to jednak nastąpi, będziemy musieli się wiele razy potknąć i ubrać dziesiątki masek, z których nie jesteśmy zadowoleni. Rosnąca popularność Kamali sprawiła, że to jej wizerunek [zaczął być wykorzystywany w San Francisco do walki z islamofobią](#). Nawet jeżeli ostatecznie okaże się, że za jej sprawą raptem jedna osoba zmieni nastawienie, to uznam to za sukces. Z tego powodu mam nadzieję, że Kamala rozgości się na salonach Marvela na długo, bo miejsce tam jej się należy jak psu zupa.

Źródło: Marcin Tomaszewski [www.lekturaobowiazkowa.pl](http://www.lekturaobowiazkowa.pl)

## Pytania do tekstu:

1. Podaj cechy komiksu jako gatunku. Skorzystaj z dowolnego słownika terminów literackich. Korzystając z dostępu do Internetu i dowolnego urządzenia elektronicznego, znajdź przykłady graficzne “Ms Marvel”.
2. Recenzent komiksu podał kilka cech Kamali, m. in. nazwał ją „geekiem”. Wyjaśnij znaczenie tego słowa, sięgając do dowolnych źródeł.
3. W jakim stopniu Kamala jest podobna do innego komiksowego bohatera, Petera Parkera?
4. Zdaniem Marcina Tomaszewskiego bohaterka reprezentuje zmianę i dlatego ma większy wpływ na rozwój komiksu. Rozwiń tę myśl, odwołując się do recenzji, ale jej nie cytuj.
5. Wielowarstwowa bohaterka jest przeciwieństwem postaci papierowej. Na czym więc polega siła Kamali?
6. Dlaczego „świat potrzebuje bohaterów”? Czego metaforą jest umiejętność zmiany wyglądu bohaterki komiksu?
7. Cechy recenzji jako gatunku to: użycie I. mnogiej, bezpośredni zwrot do odbiorców, konstrukcje bezosobowe. Znajdź po jednym przykładzie każdej z nich i podaj ich wspólną funkcję.
8. Budowa każdej recenzji ma pewien schemat: część informacyjną, analityczno-krytyczną i oceniającą, słowa wartościujące, użycie ironii, konstrukcje składniowe typu: coś byłoby jakieś, gdyby (nie); ekspresywizmy).Wskaż w tekście elementy każdej z nich.
9. Wypisz z recenzji trzy przykłady użycia języka potocznego i określ funkcję takiego zabiegu językowego.
10. W jakim celu recenzent przywoływał w tekście wypowiedzi Wilson, autorki komiksu?
11. Wyjaśnij terminy: asymilacja, islamofobia, insynuacja, bohater ikoniczny, kreacja, heros, zakładać maskę, symptomatyczne, combo breaker, stereotyp, superbohater.

## Zadanie domowe



# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

Jak rozumiesz słowa głównej bohaterki komiksu „Ms Marvel”: *Bycie kimś innym nie jest wyzwalające. Jest wyczerpujące.* – Kamala Khan?

**Załącznik nr 6: Wystąpienie Alai Murabit podczas TED-u “Co moja religia mówi o kobietach?”**

[https://www.ted.com/talks/alaa\\_murabit\\_what\\_my\\_religion\\_really\\_says\\_about\\_women?language=pl#t-12438](https://www.ted.com/talks/alaa_murabit_what_my_religion_really_says_about_women?language=pl#t-12438) (13 min.)

## Pytania do filmu:

1. Czym zajmuje się Alaa Murabit i na czym ta praca polega?
2. Dlaczego islam jest dla niej ważny?
3. Jakie niebezpieczeństwa wiążą się z każdą religią, zdaniem kobiety?
4. Gdzie mieszkała od dziecka Alaa Murabit?
5. Jakimi cechami opisuje swoich rodziców?
6. Wymień pozytywne strony posiadania liczego rodzeństwa, jakie przedstawiła prelegentka.
7. Na czym polegały „kulturalne aspekty religii”, z którymi zetknęła się 15-letnia Alaa w Libii?
8. Do jakich wniosków doszła, zastanawiając się nad rolą kobiet w jej wierze oraz innych?
9. Kogo wymienia jako silną i niezależną kobietę?
10. W 2011 roku wybuchła w Libii wojna. Do czego doprowadziła?
11. Dlaczego po wojnie kobiety wróciły do poprzednich ról?
12. Podaj cel kampanii poprowadzonej w Libii w szkołach, meczetach i na uniwersytetach przez Alaa Murabit
13. Jakich użyła argumentów, walcząc o prawa muzułmanek?
14. Co o działalności organizacji mówią liberałowie, a co konserwatyści?
15. Z jakim przekonaniem kończy swoje wystąpienie Alaa Murabit?
16. Podczas prezentacji swoich poglądów aktywistka używa symbolu wspólnego stołu, bycia przy nim. Spróbuj wyjaśnić znaczenie tej metafory.





# ROZMAWIAMY O UCHODźCACH

## Załącznik nr 7: Sztuka zadawania pytań

*Wyobraźcie sobie, że jesteście autorami/kami ćwiczenia sprawdzającego umiejętność czytania ze zrozumieniem u Waszych koleżanek i kolegów. Ułóżcie pytania do tekstu, kierując się dwiema zasadami: po pierwsze, stawianie pytań rozpoczynajcie od słów: „Co...”, „Dlaczego...”, „Jak wpływa ...”, „Do czego prowadzi...”, „Po co?” „W jaki sposób...”, „Kto...”, „Kim jest..”; po drugie, nie zaczynajcie pytań od słowa „czy”, chyba że dodacie do pytania czasownik operacyjny typu: uzasadnij..., wyjaśnij..., odpowiedz..., rozstrzygnij... itp.*

### MS MARVEL: NIEZWYKŁA – RECENZJA

Komiksy o superbohaterach, choć niezwykle popularne, rzadko wyrastają ponad poziom solidnego średniaka. Od czasu do czasu zdarzają się jednak wśród nich historie, przy lekturze których nawet najwięksi trykotowi sceptycy myślą sobie „kurde, to jest naprawdę dobre”. Jedną z nich jest seria „Ms Marvel”. Jej pierwszy tom zatytułowany „Niezwykła” właśnie doczekał się polskiego wydania.

Inaczej jest z „Ms Marvel”[...] Jedną z nich jest seria „Ms Marvel”. Jej pierwszy tom zatytułowany „Niezwykła” właśnie doczekał się polskiego wydania.

[...] Bohaterką „Ms Marvel” jest Kamala Khan, zafascynowana superbohaterami 16-letnia muzułmanka, urodzona w Ameryce córka pakistańskich imigrantów. Pewnego dnia niespodziewanie sama zostaje obdarzona supermocami. Jako nowa Ms. Marvel staje do walki ze złem, jednocześnie borykając się z problemami i wyzwaniem typowymi dla każdej nastolatki.

Kamala Khan jest już czwartym wcieleniem Ms. Marvel, postaci powołanej do życia jeszcze w 1968 roku przez scenarzystę Roya Thomasa i rysownika Gene’a Colana. Jednocześnie jest pierwszą muzułmańską superbohaterką w uniwersum Marvela, która doczekała się własnej serii komiksowej. Autorką jej przygód jest Gwendolyn Willow Wilson, publikująca jako G. Willow Wilson amerykańska pisarka, która jako studentka uniwersytetu w Bostonie przeszła na islam. Po zmianie wiary przeprowadziła się do Egiptu, gdzie mieszkała przez kilka lat [...] Za swoją autorską serię „Air” zdobyła nominację do nagrody Eisnera [...]

[...] Twórcze doświadczenia doprowadziły ją do „Ms Marvel”, serii, która podbiła listy bestsellerów, a w 2015 roku zdobyła aż pięć nominacji do nagrody Eisnera. Choć w komiksowych przygodach Kamali Khan nie brakuje supermocy, to „Ms Marvel” jest przede wszystkim opowieścią obyczajową. Główna bohaterka, jak każda nastolatka, ma swoje problemy. Czuje się permanentnie nierozumiana: przez rodziców, brata i rówieśników. Zależy jej na klasowej popularności, by ją zdobyć, jest gotowa na wiele. A wiara wymusza na niej dodatkowo liczne ograniczenia pogłębiające jej alienację. Świat superbohaterów był dla Kamali odskocznią od problemów codziennego życia. Nierealnym marzeniem, którego spełnienie miało rozwiązać wszystkie jej kłopoty. Kiedy jednak otrzymała supermoce, okazało się, że życie superbohaterki niesie ze sobą wyzwania, z którymi także niełatwo sobie poradzić.

Największym atutem „Ms Marvel” jest główna bohaterka – zwyczajna dziewczyna, której nie sposób nie lubić. Choć problemy, z jakimi się zmagają, mogą wydawać się na pierwszy rzut oka „egzotyczne”, w rzeczywistości są uniwersalne i czytelne dla każdego. Dzięki temu czytelnik przywiązuje się do Kamali już od pierwszych kadrów komiksu, a co za tym idzie, autentycznie



## ROZMAWIAJMY O UCHODźCACH

przejmuje jej losem. W scenariuszu G. Willow Wilson nie brakuje superbohaterskiej akcji, ale też inteligentnego humoru i ciekawostek na temat życia w islamskiej rodzinie. Najważniejsze są w nim jednak emocje czyniące z „Ms Marvel” lekturę nie tylko trzymającą w napięciu, lecz także wyraźnie wyróżniającą się na tle innych, w większości sztamkowych serii superbohaterskich.

Za stronę graficzną cyklu odpowiada Adrian Alphona. Osoby znające cykl „Runaways” odnajdą w kadrach „Ms Marvel” tę samą lekką, bogatą w detale kreskę niepozabawioną akcentów satyrycznych.

[...] Komiks Wilson i Alphony docenił sam Barack Obama. Były prezydent dał temu wyraz podczas wystąpienia w Białym Domu w marcu ubiegłego roku. Postać Kamali Khan została również wykorzystana w kampanii skierowanej przeciwko antyislamskim ogłoszeniom, jakie pojawiły się w styczniu 2015 roku na miejskich autobusach w San Francisco. Miejscy artyści zakrywali je podobiznami superbohaterki, zmieniając ich negatywny przekaz w rysunkowe żarty.

Popularność serii „Ms Marvel” sprawiła, że pakistańska nastolatka szybko zaczęła pojawiać się poza komiksami. [...] Na październik tego roku zapowiedziano premierę powieści „Ms Marvel: Fists of Fury”, w której Kamala Khan ma się zmierzyć z problemem przemocy w szkole.[...]

Marcin Kamiński

<http://kzet.pl/2017/02/recenzja-ms-marvel-niezwykla.html>